

PREHĽAD PRÁVNÝCH PREDPISOV

Zodpovedná osoba v zákone o ochrane osobných údajov

Milé kolegyně, vážení kolegovia,

v oblasti ochrany osobných údajov boli na úrovni Európskej únie prijaté konkrétne opatrenia, ktoré sme ako členská krajina povinný zakomponovať do našej legislatívy aj aplikačnej praxe.

V aktuálnom vydaní Komunálneho spravodajcu sme sa zamerali na zmenu národnej legislatívy a povinnosti z toho vyplývajúce orgánmi verejnej moci.

Michal Sýkora, predseda ZMOS

Predmet:

- **zodpovedná osoba v zmysle zákona č. 18/2018 Z. z. o ochrane osobných údajov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov**

I. Východiská

Pre oblasť ochrany osobných údajov bolo Európskou úniou prijaté

- Nariadenie Európskeho parlamentu a rady (EÚ) č. 2016/679 z 27. apríla 2016 o ochrane fyzických osôb pri spracúvaní osobných údajov a o voľnom pohybe takýchto údajov, ktorým sa zrušuje smernica 95/46/ES (ďalej len "nariadenie GDPR").
- Smernica Európskeho parlamentu a rady (EÚ) č. 2016/680 z 27. apríla 2016 o ochrane fyzických osôb pri spracúvaní osobných údajov príslušnými orgánmi na účely predchádzania trestným činom, ich vyšetrovania, odhaľovania alebo stíhania alebo na účely výkonu trestných sankcií a o voľnom pohybe takýchto údajov a o zrušení rámcového rozhodnutia Rady 2008/977/SVV (Ú. v. EÚ L 119, 4.5.2016) (ďalej len "smernica č. 2016/679")

Nariadenie GDPR a smernica vytvárajú nový právny rámec ochrany osobných údajov, ktorý má za cieľ zabezpečiť rešpektovanie základných práv a slobôd, predovšetkým práva na ochranu osobných údajov v prostredí nových a stále častejšie používaných informačných a komunikačných technológií a zároveň podporiť posilňovanie a zblížovanie ekonomík členských štátov Európskej únie v rámci vnútorného trhu Európskej únie.

Nariadenie GDPR zrušuje smernicu Európskeho parlamentu a Rady 95/46 o ochrane jednotlivcov pri spracovaní osobných údajov a voľnom pohybe týchto údajov (ďalej len "smernica 95/46").

Nový právny rámec ochrany osobných údajov zohľadňuje zmeny v oblasti spracúvania osobných údajov za obdobie viac ako dvadsiatich rokov od prijatia smernice 95/46.

Nariadenie GDPR:

- zavádza nové pravidlá a povinnosti v oblasti ochrany osobných údajov fyzických osôb
- vstúpilo do platnosti dňa 24. mája 2016 s dvojročným prechodným obdobím. Prechodné obdobie slúži na zosúladienie sa s vnútroštátnymi právnymi poriadkami členských štátov, teda aj právnym poriadkom Slovenskej republiky.
- sa začne uplatňovať na území Slovenska od 25. mája 2018.

Za účelom dosiahnutia súladu s prijatými normami na úrovni Európskej únie bol Národnou radou Slovenskej republiky prijatý nový zákon upravujúci oblasť ochrany osobných údajov, a to zákon č. 18/2018 Z. z. o ochrane osobných údajov a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej v texte „zákon č. 18/2018 Z. z.“), ktorý nadobudne účinnosť 25. mája 2018.

Tento zákon ruší s účinnosťou od 25. mája 2018 doteraz platný a účinný zákon č. 122/2013 Z. z. o ochrane osobných údajov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 84/2014 Z. z.

II. Teória a výklad

Jednou z nových povinností, ktorú prinieslo nariadenie GDPR do slovenskej právnej úpravy je **povinnosť určiť zodpovednú osobu pri ochrane osobných údajov**. Nariadenie GDPR túto osobu označuje ako Data Protection Officer (skrátene DPO). Zákon č. 18/2018 Z. z. túto osobou označil ako „zodpovednú osobu“ a v ust. § 5 písm. s) ju definoval ako **osobu určenú prevádzkovateľom alebo sprostredkovateľom, ktorá plní úlohy podľa zákona č. 18/2018 Z. z.**

Problematika zodpovednej osoby je upravená v ust. 44 – 46 cit. zákona, ktoré upravujú:

- určenie,
- postavenie a
- úlohy zodpovednej osoby.

Podstatou inštitútu zodpovednej osoby je vytvoriť kontaktné miesto vo vzťahu k:

- **dotknutým osobám**: dotknuté osoby môžu kontaktovať zodpovednú osobu v súvislosti so všetkými otázkami týkajúcimi sa spracúvania ich osobných údajov a uplatňovania ich práv podľa nariadenia GDPR
- **dozorným orgánom**: zodpovedná osoba plní úlohy kontaktného miesta pre dozorný orgán v súvislosti s otázkami týkajúcimi sa spracúvania
- **interne v rámci spoločnosti**: medzi úlohy zodpovednej osoby patrí okrem iného aj poskytovanie informácií a poradenstva prevádzkovateľovi alebo sprostredkovateľovi a zamestnancom, ktorí vykonávajú spracúvania o ich povinnostiach podľa nariadenia GDPR a ostatných právnych predpisov Únie alebo členského štátu týkajúcich sa ochrany údajov

Určenie zodpovednej osoby

Povinnosť určiť zodpovednú osobu vzniká v zmysle ust. § 44 ods. 1 zákona č. 18/2018 Z. z. prevádzkovateľovi a sprostredkovateľovi, ak:

- a) spracúvanie osobných údajov **vykonáva orgán verejnej moci** alebo verejnoprávna inštitúcia okrem súdov pri výkone ich súdnej právomoci,
- b) hlavnými činnosťami prevádzkovateľa alebo sprostredkovateľa **sú spracovateľské operácie, ktoré si vzhľadom na svoju povahu, rozsah alebo účel vyžadujú pravidelné a systematické monitorovanie dotknutej osoby vo veľkom rozsahu**, alebo
- c) hlavnými činnosťami prevádzkovateľa alebo sprostredkovateľa je spracúvanie osobitných kategórií osobných údajov podľa § 16 vo veľkom rozsahu alebo spracúvanie osobných údajov týkajúcich sa uznania viny za spáchanie trestného činu **alebo priestupku** podľa § 17 vo veľkom rozsahu.

Povinnosť určiť zodpovednú osobu sa dotýka všetkých orgánov verejnej moci a iných verejnoprávnych subjektov a niektorých podnikateľov.

Vychádzajúc z vyššie uvedeného obec bude povinná najneskôr do **25. 5. 2018**, kedy zákon č. 18/2018 Z. z. nadobudne účinnosť, **u r č í ť o s o b u**, ktorá bude dohliadať nad postupmi pri spracúvaní osobných údajov občanov.

Tato povinnosť obci vzniká bez ohľadu na jej veľkosť.

Právna úprava pri určení požiadaviek, ktoré musí obec pri určení zodpovednej osoby dodržať kladie **dôraz na odborné kvality zodpovednej osoby:**

§44 zákona č. 18/2018 Z. z.

„(6) *Zodpovedná osoba sa určí na základe jej odborných kvalít, a to najmä na základe jej odborných znalostí práva a postupov v oblasti ochrany osobných údajov a na základe spôsobilosti plniť úlohy podľa § 46.*“

Úroveň odborných znalostí nie je presne vymedzená, mala by však zodpovedať citlivosti spracúvaných údajov, zložitosti a množstvu údajov, ktoré organizácia spracúva. Zodpovednú osobu je potrebné vybrať s náležitou starostlivosťou zohľadňujúc otázky ochrany osobných údajov, ktoré sa v danom subjekte riešia. Nariadenie GDPR a ani zákon č. 18/2018 Z. z. nekonkretizovali odborné kvality zodpovednej osoby. **Za dôležitú možno považovať znalosť v oblasti vnútroštátneho aj európskeho práva o ochrane osobných údajov a jeho praktickej aplikácie.** Schopnosť zodpovednej osoby plniť úlohy by sa mala posudzovať z pohľadu osobnostných kvalít zodpovednej osoby a tiež z pohľadu jej vedomosti, a tiež jej pozície v rámci organizácie.

S touto požiadavkou je spojená **povinnosť obce zabezpečiť udržiavanie odborných znalostí zodpovednej osoby:**

§45 zákona č. 18/2018 Z. z.

„(2) *Prevádzkovateľ a sprostredkovateľ sú povinní poskytnúť zodpovednej osobe pri plnení úloh podľa § 46 potrebnú súčinnosť; najmä sú povinní jej poskytnúť prostriedky potrebné na plnenie týchto úloh a prístup k osobným údajom a spracovateľským operáciám, ako aj zabezpečiť udržiavanie jej odborných znalostí.*“

S porušením povinností uvedených v § 44 a 45 je spojená možnosť Úradu na ochranu osobných údajov uložiť pokutu až do výšky 10 000 000 eur. (§104 ods. 1 písm. a) zákona č. 18/2018 Z. z.)

Zodpovedná osoba m ô ť e :

- 1./ **byť zamestnancom prevádzkovateľa alebo sprostredkovateľa alebo**
- 2./ **plniť úlohy na základe zmluvy.**

Ad. 1./ Ak sa obec rozhodne, že zodpovednou osobou bude zamestnanec obce je potrebné odborné znalosti zabezpečiť odborným zaškolením a následne zabezpečiť a priebežne zabezpečovať držiavanie odborných znalostí zodpovednej osoby.

Ad. 2./ Obec sa môže rozhodnúť aj pre externého dodávateľa služieb zodpovednej osoby uzavretím zmluvy o poskytovaní služieb zodpovednej osoby s jednotlivcom alebo spoločnosťou odlišnou od prevádzkovateľa alebo sprostredkovateľa.

V záujme právnej jasnosti a prehľadnosti sa odporúča, aby boli v rámci zmluvy upravené úlohy zodpovednej osoby, v prípade, že zodpovednou osobou je skupina viacerých osôb – spoločnosť aby bola v zmluve jasne určená jedna osoba, ktorá je hlavnou kontaktnou osobou a osobou, ktorá je zodpovedná za každého klienta a tiež úlohy jednotlivých členov spoločnosti voči klientovi – obci.

Zodpovedná osoba môže plniť aj iné úlohy a povinnosti ako podľa § 46; prevádzkovateľ alebo sprostredkovateľ sú však povinní zabezpečiť, aby žiadna z takýchto iných úloh alebo povinností neviedla ku konfliktu záujmov. Medzi pozície s konfliktom záujmom v samospráve obce môžu patriť napr. pozície vedúcich zamestnancov (prednosta obecného úradu), ale tiež ďalšie pozície v obci, ak tieto pozície alebo úlohy súvisia s vymedzením účelov a prostriedkov spracúvania.

Vždy treba dôsledne rozlišovať medzi osobou, ktorá nakladá s osobnými údajmi a osobou, ktorá kontroluje ako sa s týmito osobnými údajmi na obci nakladá (rozdiel medzi výkonom kompetencie a kontrolou kompetencie !!!).

Právna úprava osobných údajov účinná od 25. mája 2018 **umožňuje určenie spoločnej zodpovednej osoby pre orgány verejnej moci a verejnoprávne inštitúcie.** Podľa § 44 ods. 3 cit. zákona **ak je prevádzkovateľom alebo sprostredkovateľom orgán verejnej moci alebo verejnoprávna inštitúcia, môže byť pre viaceré takéto orgány alebo inštitúcie určená jedna zodpovedná osoba, pričom sa zohľadní ich rozsah a**

ich organizačná štruktúra. Určenie jednej zodpovednej osoby je prípustné pre orgány verejnej moci, **za predpokladu reálnej možnosti výkonu svojich úloh a dostupnosti pre každého prevádzkovateľa alebo sprostredkovateľa, a ak to organizačná štruktúra umožňuje.** V zmysle dôvodovej správy zodpovedná osoba a jej poradenstvo má byť ľahko dostupné, teda "služby" zodpovednej osoby majú byť dostupné napríklad v tom zmysle, že nie je si potrebné termín na konzultáciu u nej vopred dohodnúť niekoľko týždňov vopred alebo že je, v prípade ak je to potrebné, flexibilná reagovať do niekoľkých hodín, napríklad ak sa u prevádzkovateľa vyskytne bezpečnostný incident.

Úlohy zodpovednej osoby

Úlohy zodpovednej osoby sú vymedzené v § 46 zákona č. 18/2018 Z. z. a patrí medzi ne:

a) poskytovanie informácií a poradenstvo prevádzkovateľovi alebo sprostredkovateľovi a zamestnancom, ktorí vykonávajú spracúvanie osobných údajov, o ich povinnostiach podľa tohto zákona, osobitných predpisov alebo medzinárodných zmlúv, ktorými je Slovenská republika viazaná, týkajúcich sa ochrany osobných údajov,

b) monitorovanie súladu s týmto zákonom, osobitnými predpismi alebo medzinárodnými zmluvami, ktorými je Slovenská republika viazaná, týkajúcimi sa ochrany osobných údajov a s pravidlami prevádzkovateľa alebo sprostredkovateľa súvisiacimi s ochranou osobných údajov vrátane rozdelenia povinností, zvyšovania povedomia a odbornej prípravy osôb, ktoré sú zapojené do spracovateľských operácií a súvisiacich auditov ochrany osobných údajov,

c) poskytovanie poradenstva na požiadanie, ak ide o posúdenie vplyvu na ochranu osobných údajov a monitorovanie jeho vykonávania podľa § 42,

d) spolupráca s úradom pri plnení svojich úloh,

e) plnenie úloh kontaktného miesta pre úrad v súvislosti s otázkami týkajúcimi sa spracúvania osobných údajov vrátane predchádzajúcej konzultácie podľa § 43 a podľa potreby aj konzultácie v iných veciach.

Postavenie zodpovednej osoby

Postavenie zodpovednej osoby možno definovať aj vymedzením vzťahu medzi obcou a zodpovednou osobou:

- obec je povinná zabezpečiť, aby zodpovedná osoba:
 - o riadne a včas vykonávala činnosti súvisiace s ochranou osobných údajov
 - o v súvislosti s plnením úloh podľa § 46 nedostávala žiadne pokyny.
 - o zodpovedná osoba nebola odvolaná alebo postihovaná za výkon jej úloh podľa § 46.
- obec je povinná poskytnúť zodpovednej osobe pri plnení úloh podľa § 46:
 - o potrebnú súčinnosť;
 - o prostriedky potrebné na plnenie týchto úloh a
 - o prístup k osobným údajom a spracovateľským operáciám,
 - o zabezpečiť udržiavanie jej odborných znalostí.
- zodpovedná osoba je pri plnení úloh podľa § 46 priamo zodpovedná štatutárnemu orgánu prevádzkovateľa alebo štatutárnemu orgánu sprostredkovateľa
- zodpovedná osoba je v súvislosti s výkonom svojich úloh viazaná povinnosťou mlčanlivosti v súlade so zákonom č. 18/2018 Z. z. alebo osobitným predpisom.

S porušením povinností zodpovednej osoby uvedených v ust. § 46 zákon č. 18/2018 Z. z. nespája sankcie. Zodpovedné osoby nie sú osobne zodpovedné v prípade výskytu nesúladu s nariadením GDPR. **Za súlad v oblasti ochrany osobných údajov je zodpovedný prevádzkovateľ alebo sprostredkovateľ.** Prevádzkovateľ a sprostredkovateľ majú taktiež kľúčové postavenie, pokiaľ ide o poskytnutie súčinnosti zodpovednej osobe, s cieľom zabezpečiť účinné vykonávanie jej úloh.

Vymenovanie zodpovednej osoby je prvý krok, avšak zodpovedné osoby musia mať dostatočnú mieru autonómie a zdrojov, aby mohli reálne plniť svoje úlohy.

Voči zodpovednej osobe bude možné vyvodit' zodpovednosť za škodu v zmysle príslušných ustanovení o náhrade za škodu obsiahnutých v Zákonníku práce (ak zodpovednou osobou bude zamestnanec) alebo občianskeho, resp. obchodného zákonníka (ak zodpovednou osobou bude externý zdroj).

III. Praktické návody a riešenia

Kľúčovou úlohou zodpovednej osoby je vytvorenie prostredia zabezpečujúceho ochranu osobných údajov. Prevádzkovateľ alebo sprostredkovateľ je naďalej osobou zodpovednou za súlad s právnymi normami na ochranu osobných údajov. Tento súlad musí vedieť preukázať.

Obec je povinná:

- **zverejniť**, napríklad na webovom sídle, **kontaktné údaje zodpovednej osoby**, ak je určená, a
- **oznámiť kontaktné údaje zodpovednej osoby Úradu na ochranu osobných údajov Slovenskej republiky**

Kontaktné údaje zodpovednej osoby musia obsahovať informácie, ktoré umožnia, že ju dotknuté osoby a dozorné orgány budú vedieť jednoducho kontaktovať, a to poštovú adresu, špeciálne určené telefónne číslo a emailovú adresu. *(podľa Úradu na ochranu osobných údajov Slovenskej republiky by to nemala byť ústredňa alebo zberná adresa, napr. ako info@ alebo posta@ ap.)*

Prevádzkovateľovi sa výslovne neukladá oznámiť aj meno zodpovednej osoby a ponecháva sa to na zvážení prevádzkovateľa.

Vydáva: ZDRUŽENIE MIEST A OBCÍ SLOVENSKA

Redakčná rada: Michal Sýkora, predseda • JUDr. Jozef Sotolár, podpredseda • PhDr. Michal Kaliňák, tajomník

www.zmos.sk, EV 5286/15